

Designing Ethical Decision Making Model of Football Players Using Grounded Theory

Ayoub sangsefide¹ keyvan shabani moghadam^{✉2} esmail sharifian³

1. Department of Sports Management, Department of Physical Education, Boroujerd Branch, Islamic Azad University, Boroujerd, Iran. E-mail: aiubsangsefidi@gmail.com
2. Corresponding Author, Department of Sports Management, Razi University, Kermanshah, Iran
E-mail: keivanshabani@2gmail.com
3. Department of Sports Management, Shahid Bahonar University, Kerman, Iran. E-mail: sharifian@uk.ac.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received:

7 September 2022

Received in revised form:

3 December 2022

Accepted:

5 December 2022

Published online:

22 December 2023

Keywords:

*Ethical Decision-Making,
Unethical Decision-Making,
Professionalization,
foundation Data Theory,
Football Sport.*

ABSTRACT

Introduction: Unethical behavior in the sports industry is increasing rapidly, as a result, the purpose of this research was to design a model of ethical decision-making of football players.

Methods: the present research is from the perspective of paradigm, interpretation; from the point of view of method, quality and from the point of view of strategy, the data theory was Glazer's approach and in it interviews are used to collect information. The statistical population of this study was made up of men's and women's top league football players. For sampling purposeful sampling method was used and sampling continued until the theoretical saturation limit was reached, therefore 15 interviews were conducted. In order to check the quality and accreditation of the research results, Lincoln and Gaba (1985) evaluation criteria were used, including the criteria of validity, transferability, reliability and verifiability. And in order to analyze the data, three overlapping processes of open coding, axial coding and theoretical coding were used.

Results: The findings of the research showed that ethical decision-making among football players is a seven-step process that begins with ethical understanding and ends with decision-making consequences. It was also found that individual factors, situational conditions, and cultural environmental factors are effective on decision-making, and finally, the relationship between the decision and its outcome is moderated by the application of appropriate strategies.

Conclusion: Based on this, it is suggested to the officials and managers of league organizations, football federations, and sports clubs and related cultural institutions that synergy and networking of education, promotion of ethics, punishment and institutionalization as strategies to promote ethical decision-making in their agenda.

Cite this article: Sangsefide, A., Shabani Moghadam, K., & Sharifian, E. (2023). Designing ethical decision making model of football players using grounded theory. *Sport Management Journal*, 15 (4), 185-201.

DOI:<http://doi.org/10.22059/JSM.2022.348026.3016>

Journal of Sport Management by University of Tehran Press is licensed under [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)
| web site: <https://jrm.ut.ac.ir/> | Email: jrm@ut.ac.ir.

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran Press.

Extended Abstract

Introduction

The sports industry is constantly growing and due to the binding emphasis based on result orientation, it can be seen that this industry has distanced itself from its moral values and it can be said that unethical behavior in the sports industry is increasing rapidly. As a result, the purpose of this research was to design the ethical decision making model of soccer players.

Methods

The present research is from the perspective of paradigm, interpretation; from the point of view of method, quality and from the point of view of strategy, the data theory was Glazer's approach and interviews were used to collect information. The statistical population of this study was made up of men's and women's top league football players. For sampling, purposeful sampling method was used and sampling continued until the theoretical saturation limit was reached; therefore, 15 interviews were conducted. In order to check the quality and accreditation of the research results, Lincoln and Gaba (1985) evaluation criteria were used, including the criteria of validity, transferability, reliability and verifiability. In order to analyze the data, three overlapping processes of open coding, axial coding and theoretical coding were used

Results

The findings of the research showed that ethical decision-making among football players is a seven-step process that begins with ethical understanding and ends with decision-making consequences. It was also found that individual factors, situational conditions, and cultural environmental factors are effective on decision-making, and finally, the relationship between the decision and its outcome is moderated by the application of appropriate strategies.

Conclusion

Based on this, it is suggested to the officials and managers of league organizations, football federations, sports clubs and related cultural institutions that synergy and networking of education, promotion of ethics, punishment and institutionalization as strategies to promote ethical decision-making in their agenda.

Ethical Considerations

This study complies with ethical guidelines, and in this regard, the following points were observed:

1. A letter of introduction and written permission were obtained from the esteemed research vice-chancellor of the university.
2. Information about the participants in the research was kept confidential.
3. There was no potential threat or danger to the participants of this study.
4. The participation of all people in this study was completely according to their consent, and personal consent was obtained from the participants.
5. Trustworthiness and integrity were observed while collecting data, analyzing data, and reviewing sources.

6. Names of people (researchers) were included in all the products of this research project (articles to be published in journals or presented at conferences).

Funding: No organization or individual financially supported this study, and all the financial resources were borne by the authors.

Authors' contribution: All authors discussed the results and contributed to the final manuscript. Conflict of interest: All authors announce that there is no conflict of interests.

Conflict of interest: All authors announce that there is no conflict of interests.

Acknowledgments: We are grateful to all the professors who helped me with the writing, judging, and correcting processes of this article.

طراحی مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال با استفاده از نظریه داده‌بنیاد

ایوب سنگ سفیدی^۱، کیوان شعبانی مقدم^۲، اسماعیل شریفیان^۳

۱. گروه مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران. رایانامه: aiubsangsfidi@gmail.com

۲. نویسنده مسؤل، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه: keivanshabani@2gmail.com

۳. گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید باهنر، کرمان، ایران. رایانامه: sharifian@uk.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی	مقدمه: رفتار غیراخلاقی در صنعت ورزش به سرعت در حال افزایش است، در نتیجه هدف از این تحقیق طراحی مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۱۶	روش پژوهش: پژوهش حاضر از منظر پارادایم، تفسیری؛ از منظر شیوه، کیفی و از منظر راهبرد، نظریه داده‌بنیاد رهیافت گلیر بود و در آن از مصاحبه برای گردآوری اطلاعات استفاده شد. جامعه آماری پژوهش بازیکنان لیگ برتر فوتبال مردان و زنان بود. به منظور نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و نمونه‌گیری تا رسیدن به حد اشباع نظری ادامه پیدا کرد. بر این مبنای ۱۵ مصاحبه انجام گرفت. به منظور بررسی کیفیت و اعتباربخشی به نتایج پژوهش از معیارهای ارزشیابی لینکلن و گابا (۱۹۸۵) شامل معیارهای اعتبار، انتقال، قابلیت اعتماد و تأییدپذیری و به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از سه فرایند همپوش کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری نظری استفاده شد.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۹/۱۲	یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان داد تصمیم‌گیری اخلاقی در بین بازیکنان فوتبال یک فرایند هفت‌مرحله‌ای است که شروع آن با درک اخلاقی و پایان آن با پیامدهای تصمیم‌گیری است. همچنین مشخص شد عوامل فردی، شرایط موقعیتی و عوامل محیطی فرهنگی بر تصمیم‌گیری مؤثرند و سرانجام اینکه رابطه بین تصمیم و پیامد آن با کاربری راهبردهای مقتضی تعدیل می‌شود.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۱۴	نتیجه‌گیری: بر این اساس به مسئولان و مدیران سازمان لیگ، فدراسیون فوتبال، باشگاه‌های ورزشی و نهادهای فرهنگی مربوط پیشنهاد می‌شود که هم‌افزایی و شبکه‌سازی آموزش، ترویج اخلاق‌مداری، تنبیه و نهادینه‌سازی را به‌مثابه راهبردهای ارتقای تصمیم‌گیری اخلاقی در دستور کار خود قرار دهند.
تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۰/۰۱	
کلیدواژه‌ها: تصمیم‌گیری اخلاقی، تصمیم‌گیری غیراخلاقی، حرفه‌ای شدن، نظریه داده‌بنیاد، ورزش فوتبال.	

استناد: سنگ‌سفیدی، ایوب؛ شعبانی مقدم، ایوب؛ و شریفیان، اسماعیل (۱۴۰۲). طراحی مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال با استفاده از نظریه داده‌بنیاد. نشریه مدیریت ورزشی، ۱۵(۴)، ۲۰۱-۱۸۵.

DOI: <http://doi.org/10.22059/JSM.2022.348026.3016>

این نشریه علمی رایگان است و حق مالکیت فکری خود را بر اساس لایسنس کپی‌رایت کامنز (CC BY-NC 4.0) به نویسندگان واگذار کرده است. آدرس نشریه: <https://jrm.ut.ac.ir/> | ایمیل: jrm@ut.ac.ir

© نویسندگان.

ناشر: انتشارات دانشگاه تهران.

مقدمه

صنعت ورزش پیوسته در حال رشد است و به دلیل تأکید الزام‌آور مبتنی بر نتیجه‌گرایی مشاهده می‌شود این صنعت از ارزش‌های اخلاقی خود فاصله گرفته است (اونل و سیوکر؛ ۲۰۲۲). نتایج یک بررسی با نظرسنجی از ۸۰۳ ورزشکار و همچنین ۱۸۹ والد و ۶۱ مربی نشان می‌دهد تقریباً از هر ۱۰ نفر یک نفر تمایل دارد تقلب کند، ۱۳ درصد سعی دارند به حریف خود صدمه بزنند، ۳۱ درصد تمایل دارند با مقام‌های رسمی به‌طور خاص داور به بحث پردازند، ۱۳ درصد هم‌تیمی‌های با مهارت پایین را مسخره می‌کنند و ۲۷ درصد نیز اعتراف کردند که رفتار ورزشی بد انجام داده‌اند. به موازات آن در ورزش تظاهر به مصدومیت، فریب داور، دوپینگ، تحریک حریف یا هواداران از جمله دیگر رفتارهای غیراخلاقی است که رو به رشد هستند (کاراتاس و کاراتاس؛ ۲۰۲۲). در نتیجه می‌توان گفت که رفتار غیراخلاقی در صنعت ورزش به‌سرعت در حال افزایش است (الخلیفه و مارتینز؛ ۲۰۲۲). شایان ذکر است در حال حاضر محبوب‌ترین، پربازدیدترین و تأثیرگذارترین ورزش که به‌مثابه «ورزش شماره یک جهان» نیز شناخته می‌شود، فوتبال است. یک ورزش هیجان‌انگیز مثبت است که هزاران تماشاگر و صدها میلیون بیننده تلویزیونی را جذب خود کرده و اخبار مربوط به آن همواره سر تیتز اصلی روزنامه‌ها و مجلات جهان است. افزون بر این، فوتبال به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی مردم تبدیل شده است و در حال حاضر حدود ۸۰۰/۰۰۰ تیم به‌طور منظم در جهان به این ورزش می‌پردازند و حدود ۴۰ میلیون بازیکن فعال در این ورزش وجود دارد که قریب به ۱۰۰/۰۰۰ نفر از آنها به‌صورت حرفه‌ای این ورزش را انجام می‌دهند (جیو^۴ و همکاران، ۲۰۲۲). اما با وجود هیجانات مثبتی که فوتبال تولید می‌کند (شاکینا^۵ و همکاران، ۲۰۲۰)، رفتارهای غیراخلاقی در آن رشد روزافزونی پیدا کرده است که با روح آن بیگانه است (کاسونو، یوخیمنکو-لسکروارت، البی و هاتزیجیورجیدارس^۶؛ ۲۰۲۰).

رفتارهای غیراخلاقی بی‌هزینه نیست و تنها موجب آسیب رساندن به تصویر عمومی نمی‌شود، بلکه سبب از دست دادن اعتماد نیز می‌شود و همواره انجام چنین رفتارهای پیگرد قانونی را به‌دنبال دارد و در درازمدت هزینه‌های آن بیشتر از منافع حاصل شده است (رنگیفو و لاهام، ۲۰۲۲). کما اینکه رفتارهای موصوف استرس شغلی و در برخی موارد ترک شغل را به‌همراه دارد و عملکرد کاری و شغلی فرد کاملاً تحت تأثیر آن قرار می‌گیرد (اسچوپیکر و گود^۷؛ ۲۰۲۱). با این حال همچنان اخلاق از اساسی‌ترین نیازهای بشر است (صفری دولو و همکاران، ۲۰۲۱) و بازشناسی معضلات اخلاقی و تصمیم‌گیری مناسب با آن از عناصر ضروری در حوزه ورزش محسوب می‌شود (شجیع و همکاران ۲۰۱۲).

شایان ذکر است سرآغاز رفتارهای اخلاقی زمانی است که یک شخص با یک وضعیت بغرنج اخلاقی مواجه شود، در این حالت او لازم است مبتنی بر قضاوت خود طی یک فرایند تصمیمی اتخاذ کند و نیات رفتاری خود را بر پایه آن شکل دهد (قنبری و همکاران، ۲۰۲۱). به نظر پژوهشگران این فرایند که از آن به‌عنوان فرایند تصمیم‌گیری اخلاقی نام برده می‌شود، می‌تواند بسیار سریع رخ دهد و به حل یک موضوع اخلاقی منجر شود. مشروط به اینکه در زمینه آن موضوع، رهنمودها یا استانداردهای صریح و روشن وجود داشته باشد و تعارضی بین اصول وجود نداشته باشد (بارتلز^۸ و همکاران، ۲۰۱۵). در ورزش نیز پیش‌شرط لازم برای ورزشکاران، مربیان و دیگر افراد درگیر در ورزش این است که در تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهای خود مبتنی بر اخلاق عمل کنند و به قواعد اخلاقی پایبند باشند (اونل و سیوکر، ۲۰۲۲).

1. Ünal & Çeviker

2. Karataş & Karataş

3. Alkhelaiifi & Martinez

4. Guo

5. Shakina

6. Kavussanu

7. Schwepker & Good

8. Bartels

نتایج تحقیقات گذشته حاکی از این است که تصمیم‌گیری اخلاقی افراد متأثر از عوامل فردی، موقعیتی و مشروط به موضوع است. از طرفی مدلسازی پیشایندها و پسایندهای آن در موضوعاتی که اهمیت تصمیم‌گیری در آن نمود بیشتری دارد، یک اقدام انکار نشدنی و ویژه تلقی می‌شود (قنبری و همکاران، ۲۰۲۱). در این میان، عوامل بسیاری شناسایی شده‌اند که ممکن است بر تصمیم‌گیری اخلاقی افراد به‌طور خاص ورزشکاران تأثیرگذار باشند. در این زمینه حسین‌زاده و همکاران (۲۰۲۲) در تحقیقی با هدف طراحی الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداری نشان دادند که سیستم‌های مدیریت و تصمیم‌گیری اخلاقی در حوزه حسابداری تحت تأثیر یک‌سری شرایط علی (شرایط اقتصادی و اجتماعی، تورش‌های ذهنی و شناختی، تحصیلات دانشگاهی، خصوصیات فردی و اجتماعی و فرهنگ سازمانی) قرار دارد و به‌واسطه راهبردهایی (ابزار نظارتی، اصلاح فرهنگی، تدوین آیین‌نامه‌های اخلاقی و برگزاری کارگاه‌های آموزش اخلاق حرفه‌ای) می‌تواند به ایجاد افزایش اعتماد اجتماعی، رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای در محیط کار و رشد و توسعه مالی منجر شود. صفری دولو و همکاران (۲۰۲۱) نیز در تحقیقی با هدف شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر توسعه اخلاق در ورزش دانشگاهی نشان دادند که عوامل فردی- رفتاری، زمینه‌ای، سازمانی و فراسازمانی بر توسعه اخلاق مؤثرند و همچنین اظهار کردند که ارزش‌های اخلاقی در ورزش دانشگاهی را می‌توان از طریق راهبردهای آموزشی، ورزشی و پژوهشی توسعه داد. همچنین مندعلی‌زاده (۲۰۲۰) در تحقیقی با هدف طراحی الگوی نهادینه شدن اخلاق در ورزش نشان داد، نهادینه شدن اخلاق در ورزش تحت تأثیر شرایط علی (انگیزه‌های درونی، عوامل محیطی)، شرایط زمینه‌ای (نهادهای، عوامل نهادی، عوامل قانونی)، شرایط واسطه‌ای (محیط رسانه) و راهبردها (مدیریتی و آموزشی) است و پیامدهای آن اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خواهد بود. وئو^۱ و همکاران (۲۰۲۲) با بررسی رابطه بین رفتار بازی آنلاین و تصمیم‌گیری غیراخلاقی به این نتیجه رسیدند که تقلب در بازی تصمیم‌گیری غیراخلاقی را به‌دنبال دارد، اما شدت بازی در تصمیم‌گیری غیراخلاقی نقشی ندارد. در تحقیقی دیگر گود و اسچویپکر (۲۰۲۲) با بررسی کاهش رفتار غیراخلاقی و بهبود عملکرد و کیفیت روابط نشان دادند رفتار غیراخلاقی ناشی از قضاوت غیراخلاقی است. همچنین در تحقیق مذکور مشخص شد که قضاوت‌های اخلاقی صحیح به افزایش رفتارهای ارزشی مثبت منجر می‌شود و با کاهش رفتارهای غیراخلاقی هم عملکرد و کیفیت روابط افراد بهبود پیدا می‌کند. آرامی و اوینگ‌ژیانگ^۲ (۲۰۲۲) با مطالعه تأثیر آموزش اخلاقی بر تصمیم‌گیری اخلاق پی بردند که هویت اخلاقی بر قضاوت اخلاقی تأثیر مثبت و معناداری دارد و این تأثیر بر افرادی که قبلاً یک دوره آموزش اخلاقی را سپری کرده‌اند، بیشتر است. تحقیق مذکور همچنین نشان داد که آموزش اخلاقی رابطه بین قضاوت اخلاقی و قصد اخلاقی افراد را تعدیل می‌کند. اوب و اوملیهینوا^۳ (۲۰۲۲) با بررسی نقش متغیرهای جمعیت‌شناختی و تصمیم‌گیری اخلاقی به این نتیجه رسیدند که تربیت والدین و تحصیلات آنها بر تصمیم‌گیری اخلاقی فرزندان مؤثر است. پژوهش موصوف همچنین نشان داد که مذهب و تجربه نقشی در تبیین تصمیم‌گیری اخلاقی ندارد. اونل و سیوکر (۲۰۲۲) با بررسی سطح انطباق مربیان والیبالی با رفتارهای اخلاقی از منظر بازیکنان نشان دادند که سطح انطباق مربیان با رفتارهای موصوف مطلوب است. همچنین مطالعه یادشده نشان داد که تفاوت زیادی بین دیدگاه‌ها بازیکنان مبتنی بر سن، وضعیت تأهل و سال وجود دارد و به‌نظر می‌رسد تأکید روزافزون جامعه بر اخلاق ورزشی دلیل مطلوبیت وضعیت نامبرده باشد. سرانجام کاراتاس و کاراتاس (۲۰۲۲) با بررسی میزان حساسیت به ارزش‌های اخلاقی در دانش‌آموزان مدارس ورزشی به این نتیجه دست رسیدند که رفتارهای مثبتی که از فعالیت‌های آموزشی در مدرسه، تمرین و هم‌تیمی‌های نشأت می‌گیرد، سبب دوری دانش‌آموزان از رفتارهای غیراخلاقی می‌شود. همچنین ایو و حسن^۴ (۲۰۲۱) با بررسی تأثیر خودکارامدی در اخلاق و فرایندهای تصمیم‌گیری نشان دادند که علاقه سازمانی، اهداف سازمانی، سیاست‌های شرکتی، رئیس، فشار ذی‌نفعان و ارزش‌های شخصی مؤثر بر گرایش‌های اخلاقی و تصمیم‌گیری هستند. در تحقیقی نگیوان^۵ و همکاران (۲۰۲۱) با بررسی تأثیر فرهنگ سازمانی بر قضاوت اخلاقی و قصد اخلاقی نشان دادند فرهنگ طایفه‌ای (خانواده‌محور) تأثیر مثبت معناداری بر قضاوت اخلاقی و قصد اخلاقی دارد. همچنین مطالعه موصوف نشان داد

1. Wu

2. Arrami & QingXiang

3. Oboh & Omolehinwa

4. Eyo & Hasan

5. Nguyen

فرهنگ سلسله‌مراتبی (قانون‌مدار) نگرش اخلاقی را تبیین می‌کند. افزون بر این رینون^۱ و همکاران (۲۰۲۱) با بررسی تأثیر حالات احساسی شاد و غمگین بر سوگیری در تصمیم‌گیری اخلاقی کشف کردند که احساسات در تصمیم‌گیری اخلاقی نقش دارد. تحقیق مذکور همچنین نشان داد که حالت احساسی شاد با سوگیری‌های تصمیم‌گیری اخلاقی ساده‌سازی مرتبط است. در تحقیقی دیگر لیونگ^۲ و همکاران (۲۰۲۰) با بررسی عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری اخلاقی نشان دادند که عوامل فردی (فلسفه و جهت‌گیری ارزش‌ها و تجربه کاری) و عوامل سازمانی (پاداش‌ها و تنبیه‌ها، منشور اخلاقی و فرهنگ سازمانی) محرک‌های کلیدی مؤثر بر تصمیم‌گیری اخلاقی‌اند. نیومن و همکاران (۲۰۱۹) با واکاوی رفتارهای غیراخلاقی و جداسازی اخلاقی به این نتیجه رسیدند که پیشایندهای سطح سازمانی (فرهنگ/ اقلیم، رفتار شهروندی)، سطح تیمی/ گروهی (اندازه، رهبری) و سطح فردی (ماکیاولیسم و همدلی) تبیین‌کننده رفتارهای غیراخلاقی و جداسازی اخلاقی است.

مرور پژوهش‌های گذشته نشان می‌دهد تصمیم‌گیری اخلاقی به‌مثابه یک نهاده یا نتیجه تحت تأثیر پیشایندها و ستاده‌های مختلفی قرار دارد و از آنجایی که اخلاق و ارزش رفتاری از جامعه‌ای به جامعه‌ای دیگر متغیر است، این پیشایندها و ستاده‌ها یکسان نیستند، کما اینکه در برخی موارد تناقضاتی نیز وجود دارد. برای مثال در تحقیق لیونگ و همکاران (۲۰۲۰) گزارش شده است که تجربه کاری به‌مثابه یک عامل فردی بر تصمیم‌گیری اخلاقی مؤثر است. در مقابل اوب و اولیهینوا (۲۰۲۲) نشان دادند تجربه نقشی در تبیین تصمیم‌گیری اخلاقی ندارد. همچنین نتایج تحقیقات گذشته نشان می‌دهد آگاهی ورزشکاران از مسئولیت‌های اخلاقی خود در نتیجه تأکید روزافزون جامعه بر اخلاق ورزشی در حال افزایش است، با این حال در شناسایی معضلات اخلاقی و تعیین روش مناسب برای حل این معضلات با دشواری‌هایی نیز روبه‌رو هستند؛ شاید به این دلیل که هنوز دانش کمی درباره توانایی ورزشکاران در پیروی از تصمیم‌ها، پیامدهای تصمیم‌ها و تأثیر محیط عمل بر تصمیم‌گیری آنان وجود دارد. از طرفی چون عملکرد اخلاقی در محیط‌های ورزشی با توجه به وضعیت فرد تغییرپذیر است، ممکن است درستی یا نادرستی آن از شخصی به شخص دیگر یا از ورزشی به ورزش دیگر متفاوت باشد در نتیجه نمی‌توان با کاربست یک نسخه واحد به مقابله با موضوعات غیراخلاقی پرداخت و چون ورزشکاران مسئول اخذ تصمیمات اخلاقی خود چه در جامعه و چه در حین رقابت هستند، لازم است شناخت بهتر و آگاهی بیشتری از تصمیم‌گیری اخلاقی پیدا کنند و مشخص شود تحت تأثیر چه شرایطی ورزشکاران یک رشته ورزشی به‌طور ویژه ورزش فوتبال که تصمیم‌گیری‌های غیراخلاقی در آن به‌وفور مشاهده می‌شود، ترغیب می‌شوند اخلاق‌مدارانه تصمیم بگیرند. از آنجایی که تفاوت‌های مشاهده‌شده در تصمیم‌گیری اخلاقی تصادفی نیست، لازم است چارچوب اقتضایی تصمیم‌گیری اخلاقی در قالب مدل ارائه شود و چون پیشتر برای ورزشکاران ورزش فوتبال چنین مدلی طراحی و تبیین نشده است، پژوهش حاضر درصدد است با ارائه یک مدل مفهومی به این پرسش پاسخ دهد که تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال در ایران تحت تأثیر چه عوامل و موقعیت‌های قرار دارد؟

شایان ذکر است بررسی و تبیین تصمیم‌گیری اخلاقی در ورزش بسیار حائز اهمیت است، چراکه طرفداران و مخاطبان ورزش همواره رفتار ورزشکاران و مربیان را رصد کرده و از آن الگوبرداری می‌کنند. از طرفی برای ورزشکاران تصمیم‌گیری اخلاقی ضرورت دارد مبنی بر اینکه موفقیت حرفه‌ای آنها تابع تصمیم‌های اخلاقی آنهاست و اگر اخلاق‌مدارانه تصمیم بگیرند و به آن عمل کنند، به‌سوی کمال هدایت می‌شوند. در مقابل رفتارهای غیراخلاقی و تصمیم‌گیری‌های غیراخلاقی زندگی حرفه‌ای ورزشکاران را با چالش همراه می‌کند و اثر مخربی بر آن دارد، کما اینکه ممکن است عمر حرفه‌ای یک ورزشکار به‌سبب یک تصمیم غیراخلاقی خیلی زود به پایان برسد. علاوه بر این در ورزش بر پابندی بر ارزش‌های اخلاقی تأکید زیادی می‌شود تا از این طریق روحیه بازی جوانمردانه نهادینه شود و از دعوا، نفرت، کینه و تقلب پیشگیری شود. اما فشار طرفداران، تحولات فناوری، فشار رسانه‌ها و مدیران بر روی ورزشکاران و مربیان راه را برای تصمیم‌گیری غیراخلاقی در ورزش هموار کرده است، در نتیجه نمی‌توان منکر رفتارهای غیراخلاقی در ورزش شد و ضرورت دارد به

^۱. Rainone

^۲. Leong

عوامل و موقعیت‌های مؤثر بر تصمیم‌گیری اخلاقی بیش از پیش توجه شود تا از این طریق و با ارائه پیشنهادها علمی و عملی از بی‌اخلاقی‌ها در ورزش به‌طور خاص در بین ورزشکاران ورزش فوتبال ممانعت به‌عمل آید.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از منظر پارادایم، تفسیری؛ از منظر جهت‌گیری، بنیادی؛ از منظر شیوه، کیفی؛ از منظر راهبرد، نظریه داده‌بنیاد رهیافت گلگیری و از منظر رویکردی، اکتشافی است و در آن از مصاحبه برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش بازیکنان لیگ برتر فوتبال مردان و زنان بود. به‌منظور نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و نمونه‌گیری تا رسیدن به حد اشباع نظری ادامه یافت، بر این مبنا تعداد ۱۵ مصاحبه انجام گرفت که مشخصات آنها به شرح جدول ۱ است.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

ردیف	جنسیت	سن (سال)	تحصیلات	باشگاه فعلی
۱	مرد	۲۰	دانشجوی کاردانی	گل‌گهر سیرجان
۲	مرد	۳۴	کارشناسی ارشد	گل‌گهر سیرجان
۳	زن	۳۰	کارشناسی	فولاد مبارکه سپاهان
۴	مرد	۳۱	کاردانی	گل‌گهر سیرجان
۵	مرد	۲۳	دانشجوی کاردانی	گل‌گهر سیرجان
۶	مرد	۲۹	کارشناسی	گل‌گهر سیرجان
۷	زن	۲۹	دیپلم	ذوب‌آهن اصفهان
۸	مرد	۲۴	دانشجوی کاردانی	گل‌گهر سیرجان
۹	مرد	۲۰	کاردانی	گل‌گهر سیرجان
۱۰	مرد	۲۰	زیر دیپلم	نفت مسجدسلیمان
۱۱	مرد	۳۵	کارشناسی	نساجی مازندران
۱۲	مرد	۲۰	کاردانی	سایپا
۱۳	مرد	۲۵	دانشجوی کاردانی	فولاد مبارکه سپاهان
۱۴	مرد	۲۲	دیپلم	گل‌گهر سیرجان
۱۵	زن	۲۷	دانشجوی کارشناسی	مس کرمان

در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات، از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. به‌منظور بررسی کیفیت و اعتباربخشی به نتایج پژوهش حاضر معیارهای ارزشیابی لینکلن و گابا^۱ (۱۹۸۵) شامل معیارهای اعتبار، انتقال، قابلیت اعتماد و تأییدپذیری مدنظر قرار گرفتند. در ادامه، ضمن بررسی مورد به مورد هریک از این معیارها، به برخی راهبردهای مناسب برای برآورده ساختن این معیارها در پژوهش حاضر اشاره می‌شود. اعتبار: برای دستیابی به این معیار، در پژوهش حاضر از روش زیر استفاده شد. متن مصاحبه و کدهای استخراج‌شده برای مشارکت‌کنندگان در مصاحبه ارسال و نظرهای آنها اعمال شد. انتقال‌پذیری: به‌منظور دستیابی به این معیار از روش‌های زیر استفاده شد: الف) مستندسازی: تمام مراحل پژوهش برای استفاده احتمالی محققان دیگر به‌صورت مکتوب مستندسازی شد؛ ب) گزارش شرایط زمینه‌ای: شرایط جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان به‌صورت تفصیلی ارائه شد. قابلیت اعتماد: به این منظور از دو نفر از متخصصان حوزه مدیریت ورزشی در فرایند کدگذاری در پژوهش کمک گرفته شد. به‌صورت تصادفی دو مصاحبه انتخاب شد و پس از آموزش‌های لازم

^۱. Lincoln & Guba

کدگذاری توسط ایشان انجام گرفت. در هریک از مصاحبه‌ها کدهایی که از نظر دو نفر مشابه بودند، با عنوان توافق و کدهای غیرمشابه با عنوان عدم توافق مشخص شدند و درصد توافق بین دو کدگذار با استفاده از فرمول زیر محاسبه و نتایج آن در جدول ۲ ارائه شد.

$$\text{درصد پایایی} = \frac{۲ \times \text{تعداد توافقات}}{۱۰۰ \times \text{تعداد کل کدها}}$$

جدول ۲. نتایج بررسی پایایی بین دو کدگذار

شماره مصاحبه	کل کدها	توافقات	عدم توافقات	درصد پایایی
P4	۳۱	۱۴	۳	۰/۹۰۳
P10	۲۵	۱۱	۳	۰/۸۸۰
کل	۵۶	۲۵	۶	۰/۸۹۲

همان‌طور که داده‌های جدول نشان می‌دهد، پایایی کل بین دو کدگذار برابر با ۸۹ درصد است. با توجه به اینکه پایایی بیش از ۶۰ درصد است، قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها تأیید شد. تأییدپذیری: بدین‌منظور در پژوهش حاضر از روش‌های زیر استفاده شد: الف) ارزیابی متخصصان خارج از فرایند پژوهش: نتایج این پژوهش در اختیار چند تن از استادان مدیریت ورزشی خارج از فرایند پژوهش قرار گرفت. پس از مطالعه و بازبینی ایشان نظرهای آنها اخذ شد؛ ب) تشریح فرایند پژوهش: در متن حاضر مراحل پژوهش اعم از جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل و شکل‌گیری درون‌مایه‌ها برای مخاطبان و خوانندگان تشریح شده است. افزون بر این برای ممیزی پژوهش که ناظر بر روایی و پایایی است و آنها را تضمین می‌کند از راهبردهای حساسیت پژوهشگر (تأکید بر خلاقیت، حساسیت، انعطاف‌پذیری)، انسجام روش‌شناسی (سازگار کردن سؤال‌های پژوهش با شیوه‌ی پژوهش)، متناسب بودن نمونه (استفاده از افرادی که بهترین دانش را در مورد موضوع تحقیق داشتند)، گردآوری و تحلیل همزمان داده‌ها و اندیشیدن تئوریک (بازبینی مستمر داده‌ها) استفاده شد. سرانجام به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از سه فرایند همپوش کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری نظری استفاده شد.

نتایج

با اقتباس از متن همه مصاحبه‌ها در مرحله کدگذاری باز تعداد ۱۲۱ مفهوم نهایی شناسایی شد. سپس در مرحله کدگذاری محوری با در نظر گرفتن قرابت معنایی مفاهیم شناسایی شده ۲۱ مقوله فرعی تحت عناوین محیط حرفه، محیط سازمان، محیط قانونی، محیط زندگی، الگوپذیری، ارزش‌های بنیادین، انطباق با ارزش‌ها، ثمربخشی جمعی، تصمیم اخلاقی، تصمیم غیراخلاقی، خصوصیات فردی، متغیرهای جمعیت‌شناختی، تنبیه، زمینه شغلی، تبعیت از قدرت، ارتباطات، ترویج اخلاق‌مداری، آموزش، نهادینه‌سازی، اخلاقی و غیراخلاقی تشکیل شد. سرانجام بر اساس نتایج کدگذاری نظری مقوله‌های فرعی بر اساس قرابت معنایی و رجوع به ادبیات تحقیق در هفت مقوله اصلی تحت عناوین عوامل محیطی - فرهنگی، درک اخلاقی، تصمیم‌گیری، عوامل فردی، شرایط موقعیتی، راهبرد و پیامد تصمیم دسته‌بندی شدند. در جدول ۳ نحوه فرایند کدگذاری مشخص شده است.

جدول ۳. نتایج حاصل از فرایند کدگذاری باز، محوری و نظری

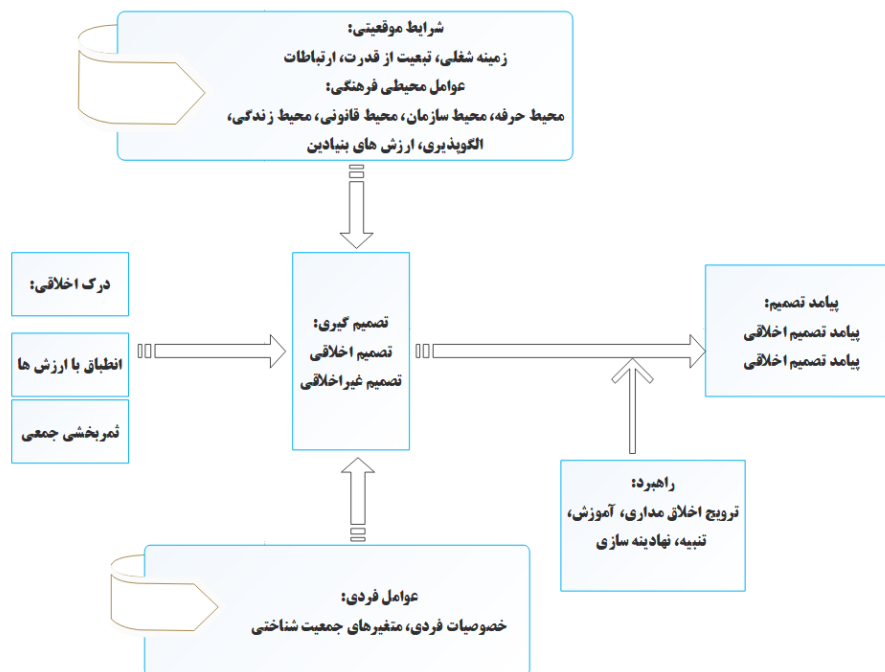
کد مصاحبه	مفاهیم	مقوله فرعی	مقوله اصلی
P2, P4	سازمان لیک		
P2, P10	فدراسیون فوتبال	محیط حرفه	عوامل محیطی -
P5, P11, P13	برخورد اصحاب رسانه		

فرهنگی	کمیته انضباطی	P12, P15
	سازمان‌های ورزشی	P6, P15
	مدیر برنامه	P4
	باشگاه	P2, P4, P11, P12
محیط سازمان	انتظارات باشگاه	P1, P3, P8
	نتیجه‌گرایی	P1, P7, P8, P9, P10
	مشکلات مالی باشگاه	P4, P11, P13, P15
	ضعف مدیریتی	P3, P4, P7
	نبود اعتماد	P12
	رقابت	P2, P7
محیط قانونی	قوانین مناسب و اصولی	P2, P3, P6, P14, P15
	رعایت نشدن قانون	P4, P5, P13
	وجود بخشنامه‌های دقیق اخلاقی	P8, P10
	قوانین الزام‌آور	P2, P6, P7
	اصول و قواعد اخلاقی	P2
محیط زندگی	محله زندگی	P6, P7
	انتظارات خانواده	P6, P15
	شرایط خانوادگی	P7, P9, P12
	دوستان	P7, P13
	تربیت خانوادگی	P6, P7
	اصول زندگی شخصی	P4, P10
الگوپذیری	مؤثر بر رفتار جوانان و نوجوانان	P6, P9, P11
	مؤثر بر جامعه	P7, P9, P10, P11, P15
	تقلید رفتار	P11
	مؤثر بر کار تیمی	P4, P7, P13
ارزش‌های بنیادین	ارزش‌های جامعه	P5, P7, P9
	سنت‌های فرهنگی متفاوت	P11, P12
درک اخلاقی	نوع دوستی	P3, P12
	راست‌گویی و صداقت	P11, P12
	حفظ شرافت و انسانیت	P3, P12
	اعتلای مقام انسانیت	P6
	تصمیم فارغ از حيله	P7, P10, P13
	آسودگی خاطر	P2, P4, P9
	مبتنی بر عرف	P1, P13, P14
	پایبندی	P2, P12
	مبتنی بر وجدان بودن	P1, P4, P9, P15
	تصمیم مبتنی بر رضایت همگان	P8, P10, P14
ثمربخشی جمعی	آسیب نرساندن به دیگران	P3, P9, P14, P15
	سازگاری منابع فردی با منافع جمعی	P2, P8, P14
	در نظر گرفتن منافع باشگاه	P2
تصمیم اخلاقی	تصمیم درست گرفتن	P4
	همخوانی با اصول و قوانین	P2, P13
	منطقی بودن تصمیم	P8, P14
	در لحظه تصمیم نگرفتن	P3
	تصمیم غیر اخلاقی	قرارداد بستن همزمان با چند تیم

	تبانی در نتیجه	P1, P14	
	تبانی در قیمت	P11, P13, P14	
	شرطبندی با گروه‌های حریف	P1, P10	
	هماهنگی بازیکنان جهت تغییر سرمربی	P3, P10	
عوامل فردی	غیر حرفه‌ای بودن بازیکنان	P1, P3	
	شخصیت بازیکن	P4, P5, P14	
	ضعف‌های اخلاقی	P8	
	انتظارات زیاد	P4, P10	
	تمکین نکردن از قانون	P5, P1	
	نظم نداشتن	P2, P3, P10	
	فشار جسمی و روانی حاکم بر فرد	P3, P6, P12, P13	
	متغیرهای	P2, P3	
	جمعیت‌شناختی	تحصیلات فرد	P2, P3
		سن بازیکن	P2, P3, P12
شرایط موقعیتی	تجربه بازیکن	P12, P15	
	فشار تماشاگران	P1, P8, P9	
	فشار بازی	P12	
	فشار مربی	P9, P10	
	برخورد نامناسب با بازیکن خاطی	P3, P5, P12	
	حرفه‌ای بودن ورزش	P1, P2, P4, P5	
	فشار از سوی تیم حریف	P8	
	فراگیری فوتبال	P7	
	انتظار تماشاگران	P1, P2, P5, P8, P15	
	محبوبیت بازیکن نزد هواداران	P2, P4, P5	
تبعیت از قدرت	موقعیت بازی (برد و باخت)	P8	
	پیشرفت کردن	P5	
	کسب شهرت	P4, P13	
	آینده کاری	P2, P5, P10	
	ارتباطات	رابطه با هم‌تیمی‌ها	P2, P4
		رابطه با مدیریت	P2, P4, P10
		رابطه با مربی	P2, P4, P10
		رابطه با هواداران	P2, P4
	راهبرد	تبلیغ اخلاق‌مداری	P11, P13
		ترویج اخلاق‌مداری	معرفی بازیکنان اخلاق‌مدار
کارهای فرهنگی درون باشگاه			P6, P11
درک بازیکن			P5, P10
توجه مدیران باشگاه به اخلاق‌مداری		P2, P8	
آموزش		الگوسازی بازیکنان اخلاق‌مدار	P2, P4, P6, P11, P15
		آموزش اخلاق‌مداری در مدرسه	P3, P11, P12, P14
		آموزش پایبندی به قانون	P9, P11
		آموزش کنترل خشم	P3, P6, P8, P12
		آموزش کنترل هیجانات	P11, P12, P13
	آموزش اخلاق‌مداری از سطوح پایه	P5, P7, P10, P12, P14	
تنبيه	محرومیت از تیم	P1, P2, P4, P7	
	جریمه مالی	P6, P7, P8, P9, P11, P12, P14	
	فسق قرارداد	P11, P14	

	محرومیت از ورزش	P2, P4, P8, P9, P13	
نهادینه‌سازی	ارائه و اجرای برنامه مدون در زمینه اخلاق‌مداری	P8	
	احترام به قانون	P12	
	رعایت قانون	P4	
	آرامش تیمی	P4	
	آرامش کادر تیم	P3	
	تمرین ذهنی	P6, P8, P13	
	یادآوری ارزش‌های اخلاقی از سوی بازیکن	P2, P7	
اخلاقی	محبوبیت در اجتماع	P2	
	محبوبیت نزد هواداران	P5, P12	
	ریکاوری مناسب ذهنی	P4, P10	
	بهبود جایگاه اجتماعی	P5, O14	
	رشد شخصیتی	P5, P13	
	تحسین خانواده	P6	
	کسب آرامش	P3	
	گسترش اخلاق ورزشی	P8, P10	
	اخلاق‌مدار شدن جامعه به مرور زمان	P6, P9	
	پیامد تصمیم	موفقیت در زندگی	P14
		لذت بردن هواداران از فوتبال	P7, P12
		افزایش علاقه مردم به فوتبال	P8
		سلامتی و پاک‌ی فوتبال	P8, P10
		افزایش کیفیت بازی	P12
دوری از تنش		P3, P12	
بهره‌وری فردی		P2, P4, P14, P15	
غیراخلاقی	ترد از جامعه	P2, P10	
	ایجاد مشکل در زندگی	P14	
	افزایش استرس شغلی	P8, P14, P15	
	اشاعه رفتار ناشایست	P6, P13	

پس از شناسایی مفاهیم اولیه، مقوله‌های فرعی و مقوله‌های اصلی مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال طراحی شد. این مدل توضیح می‌دهد ساختارهای شناختی مختلف و فرآیندهای موجود در بطن تصمیم‌گیری اخلاقی برای ایجاد رفتار اخلاقی بازیکن چگونه با هم ترکیب می‌شوند و ۷ جزء اصلی و ۲۱ جزء فرعی تشکیل شده است.

شکل ۱. مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال

بحث

هدف این تحقیق طراحی مدل تصمیم‌گیری اخلاقی بازیکنان فوتبال بود. بر اساس مدل ارائه‌شده فرایند تصمیم‌گیری اخلاقی در بازیکنان فوتبال که بیشتر بر ارزش‌های فرد منطبق است، در یک مسیر مشخص صورت می‌گیرد و ابتدا از درک اخلاقی شروع می‌شود. درک اخلاقی به این موضوع اشاره دارد که فرد مفهوم موضوعات اخلاقی را درک کند. بنابراین فرد باید بتواند به راحتی آن را تشخیص دهد تا در نهایت تصمیمات درستی بگیرد. درک اخلاقی از ترکیب عناصر فرعی ثمربخشی جمعی و انطباق با ارزش‌ها حاصل شده است. دلیل اینکه ثمربخشی جمعی به بازیکن فوتبال در درک موضوعات اخلاقی کمک می‌کند، این است که در تصمیم‌گیری اخلاقی منافع عمومی در سطحی فراتر از منابع شخصی جای می‌گیرد و همواره مقدم بر آن است. بر اساس نظریه منفعت‌گرایی^۱ (اصالت فایده) تصمیم‌گیری اخلاقی بر پیامدهای اقدام یا شیوع عمل تمرکز می‌کند و معیار اخلاقی بودن هر اقدام یا هر شیوه رفتار نیز میزان خیر جمعی (ثمربخشی جمعی) است که آن عمل به همراه داشته است؛ به بیان روشن‌تر، منفعت‌گراها هدفی را دنبال می‌کنند که به بیشترین لذت یا فایده و کمترین درد یا زیان برای بیشترین تعداد افراد جامعه منتهی شود (آگاروال و ملوی، ۲۰۰۰). علی‌رغم آن بر این نظریه انتقادهای مختلفی همچون ناعدالتی‌ها، مشکل تعریف و ارزیابی بیشترین فایده و نبود اجماع در این مورد، مشکل شناسایی تمامی پیامدهای رفتار، تأثیر تصمیمات منفعت‌گرایی بر فرد یا اقلیت و تکیه آن بر منافع دنیوی و صرف نظر از منابع اخروی وارد است. همچنین دلیل اینکه تشخیص داده شد انطباق با ارزش‌ها به درک موضوعات اخلاقی کمک می‌کند این است که عمل‌گرایی هیچ اصل اخلاقی مطلق ارائه نمی‌کند؛ بلکه در هر مورد چگونگی رفتاری را خوب می‌شمارد که موجب موفقیت باشد. در مقابل سازگاری با ارزش‌ها افزون بر تأثیر فردی، می‌تواند در حوزه اجتماع و در سایر موقعیت‌ها نیز نقش مؤثری داشته باشد. به عبارت دیگر، ارزش غیر از پاسخگویی به نیازهای روانی انسان، کارکرد اجتماعی دارد؛ هرچند نیاز اجتماعی سبب پیدایش ارزش نیست. با این حال انطباق ارزش‌ها در ابعاد

^۱. Utilitarianism

^۲. Agarwal & Malloy

گونگونگی همچون پی‌ریزی نظام ارزشی، فراهم آوردن ضمانت اجرایی و تقویت انگیزه درونی به یاری اخلاق می‌شتابد و جوامع انسانی را به تهذیب و تزکیه روحی فرا می‌خواند.

بر اساس مدل ارائه‌شده درک اخلاقی زمینه‌ساز شکل‌گیری تصمیم‌گیری است. به عبارت دیگر درک اخلاقی در فرایند تصمیم‌گیری‌ها دخالت می‌کند. این نوع تصمیم‌گیری مربوط به انتخاب‌هایی می‌شود که برای هر فرد در یک جامعه مورد پذیرش است و در بیشتر موارد نتایج بهتری را برای فرد به دنبال دارد، با این حال این موضوع همیشه هم صادق نیست. بر اساس یافته‌های تحقیق بازیکنان فوتبال در تصمیم‌گیری اخلاقی دو رویکرد جداگانه را ممکن است انتخاب کنند. در صورتی که درک اخلاقی مناسبی داشته باشند محتمل است تصمیم‌گیری اخلاقی را به عنوان شیوه تصمیم‌گیری خود انتخاب کنند که مصادیقی چون تصمیم درست گرفتن، همخوانی تصمیم با اصول و قوانین، منطقی بودن تصمیم و در لحظه تصمیم نگرفتن دارد. در مقابل زمانی که بازیکن درک اخلاقی مناسبی به دست نیاورد اقدام به تصمیم‌گیری غیراخلاقی می‌کند که مصادیقی چون قرارداد بستن همزمان با چند تیم، تبانی در نتیجه، تبانی در قیمت، شرط‌بندی با تیم‌های حریف و هماهنگی با بازیکنان دیگر جهت تغییر سرمربی را به همراه دارد.

با این حال هم تصمیم‌گیری اخلاقی و هم تصمیم‌گیری غیراخلاقی ماشه‌هایی برای فعال‌سازی دارد که سبب می‌شود در ذهن بازیکن این نوع انتخاب‌ها فعال شود. یکی از این محرک‌ها عوامل فردی است. این یافته با نتایج تحقیق قنبری و همکاران (۲۰۲۱)، صفری دولو و همکاران (۲۰۲۱)، حسین‌زاده و همکاران (۲۰۲۲)، نیومن و همکاران (۲۰۱۹)، لیونگ و همکاران (۲۰۲۰) و ایو و حسن (۲۰۲۱) مبنی بر اینکه گزارش کرده بودند که تصمیم‌گیری‌های اخلاقی متأثر از عوامل و خصوصیات فردی است، همخوان است. در مقابل این یافته با نتایج تحقیق اوب و اوملیهینوا (۲۰۲۲) به دلیل اینکه گزارش کرده بودند که تجربه نقشی در تصمیم‌گیری اخلاقی ندارد، ناهمخوان است. به نظر می‌رسد تفاوت در جامعه مورد بررسی و اینکه محیط ورزش حرفه‌ای با محیط زندگی تفاوت دارد، مزید بر این ناهمخوانی شده است. بر اساس داده‌های تحقیق عوامل فردی از ترکیب خصوصیات فردی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی حاصل شده است. خصوصیات فردی اشاره به این دارد که شخصیت بازیکن، ضعف‌های اخلاقی و فشارهای روحی و روانی او بر تصمیم‌گیری‌هایش اثر می‌گذارد؛ موضوعی که در تحقیق نیومن و همکاران (۲۰۱۹) نیز تأیید شده است. براساس نتایج تحقیق موصوف ماکیاولی بودن فرد مؤثر بر تصمیم‌گیری است و در صورتی که بازیکن زیاده‌خواه باشد و از قانون تمکین نکند، محتمل است در این حالت تصمیم‌گیری غیراخلاقی انجام دهد. در مقابل اگر بازیکن تحصیل کرده باشد، تجربه داشته باشد و به موازات آن پا به سن باشد، محتمل است تصمیم‌گیری اخلاقی را انتخاب کند. این تبیین تا حدودی مطابق با یافته‌های تحقیق اونل و سیوکر (۲۰۲۲) است که نشان دادند بین نگرش بازیکنان در ارتباط با انطباق رفتاری مبتنی بر سن تفاوت وجود دارد.

همچنین تحلیل داده‌ها نشان داد در کنار خصوصیات فردی، خصوصیات محیطی و فرهنگی نیز بر تصمیم‌گیری اخلاقی مؤثرند. این یافته با نتایج تحقیقات مندعلی‌زاده (۲۰۲۰)، صفری دولو و همکاران (۲۰۲۱)، حسین‌زاده و همکاران (۲۰۲۲)، نیومن و همکاران (۲۰۱۹)، ایو و حسن (۲۰۲۱) و نگیوان و همکاران (۲۰۲۱) همخوان است. خصوصیات محیطی و فرهنگی اشاره به این دارد که تصمیم‌گیری اخلاقی هم محیط حرفه، قانون، سازمان و خانواده و هم الگوپذیری و ارزش‌های بنیادین تصمیم‌گیری را شکل می‌دهند. برای مثال سازمان لیگ، فدراسیون فوتبال، اصحاب رسانه، کمیته انضباطی، سازمان‌های ورزشی، مدیر برنامه و باشگاه به عنوان مصادیق حرفه همواره تصمیم بازیکنان را دستخوش تغییر می‌کنند. از طرفی محیط سازمان که نتیجه‌گرایی، انتظارات باشگاه و مشکلات مالی باشگاه مصادیق پرشمار آن به حساب می‌آید، این روند را تشدید می‌کند. مبنی بر اینکه هر اندازه باشگاه به تعهدات مالی خود عمل نکند و بر نتیجه‌گرایی صرف که جزء ویژگی‌های ورزش حرفه‌ای است تأکید کند، به موازات آن روح تصمیم‌گیری از اخلاق فاصله می‌گیرد. موضوعی که پیشتر اونل و سیوکر (۲۰۲۲) نیز به آن اشاره و بیان کرده بودند هر اندازه ورزش به سمت نتیجه‌گرایی برود، به همان اندازه از ارزش‌های اخلاقی فاصله می‌گیرد. شایان ذکر است محیط قانونی نیز در بطن فرایند تصمیم‌گیری اخلاقی برای ایجاد رفتار اخلاقی یا غیراخلاقی دخالت دارد، چراکه محیط قانونی نقش یک محرک بازدارنده را بازی می‌کند و مادامی که قوانین مناسب و اصولی و در عین حال الزام‌آور وجود نداشته باشد، بازیکن تمایلی به اینکه تصمیم‌گیری اخلاقی بکند، ندارد. در مقابل اگر قوانین منطبق با اصول و قواعد

اخلاقی باشد و همزمان با آن بخشنامه‌های دقیق اخلاقی وجود داشته باشد، امکان دارد تصمیمی که بازیکن می‌گیرد، اخلاقی باشد. در نهایت اینکه فرهنگ و مقوله‌های فرهنگی نیز بر تصمیم‌گیری اخلاقی نقش دارند، چراکه بدون شک اتفاقاتی که در حوزه ورزش فوتبال رخ می‌دهد، می‌تواند موجب ایجاد زمینه‌هایی برای رشد یا تنزل فرهنگ شود. از طرفی فرهنگ عاملی زیربنایی در ساختار جامعه است و بر همه عوامل روبنایی جامعه از جمله هنر، سیاست، اقتصاد و ورزش تأثیرگذار خواهد بود. بنابراین رابطه بین فرهنگ و مؤلفه‌های دیگر رابطه‌ای دوسویه است. اما به دلیل زیربنایی بودن فرهنگ، تأثیرگذاری آن نسبت به تأثیرپذیری از بقیه موضوعات بیشتر است.

یافته‌های تحقیق همچنین نشان داد که شرایط موقعیتی بر تصمیم‌گیری بازیکنان فوتبال نقش دارد. این یافته با نتایج تحقیق مندعلی‌زاده (۲۰۲۰)، حسین‌زاده و همکاران (۲۰۲۲) و لیونگ و همکاران (۲۰۲۰) همخوان است. در مقابل تحقیق ناهمخوانی یافت نشد. دلیل اینکه شرایط موقعیتی مؤثر بر تصمیم‌گیری اخلاقی یا غیراخلاقی بازیکنان فوتبال است، این است که شرایط موقعیتی شرایط پدیدار شدن یک عمل را فراهم می‌کنند. از طرفی همه انسان‌ها به‌طور غریزی در حال قضاوت یا تفسیر اتفاقات، شرایط و دیگران هستند، در نتیجه همین موضوع در فرایند تصمیم‌گیری‌های بازیکنان نیز نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند. یکی از مصادیق شرایط موقعیتی زمینه شغلی است که اشاره به این دارد که بازیکنان فوتبال تحقیق تأثیر فشار تماشاگران، فشار بازی، مربی و انتظارات تماشاگران و هواداران به تصمیم‌گیری می‌پردازند و چون احساسی بودن ویژگی‌های غالب هواداران و طرفداران فوتبال است، مجبور می‌شوند تصمیمات خود را پنهانی اتخاذ کنند یا تصمیمی را اتخاذ کنند که در ظاهر فضای روانی آنها را به هم نریزد. این استنباط با نتایج تحقیق ایو و حسن (۲۰۲۱) سازگار است که بیشتر گزارش کرده بودند فشار ذی‌نفعان تصمیم‌های اخلاقی و گرایش‌های اخلاقی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. افزون بر این مشخص شد بازیکن در صورتی که از قدرت تبعیت داشته باشد، به این معنا که صرفاً به فکر پیشرفت خود باشد، به دنبال کسب شهرت باشد و آینده کاری‌اش را ارجح بر ارزش قلمداد کند، ممکن است اقدام به تصمیم‌گیری غیراخلاقی بکند، چراکه او می‌پندارد عمر ورزشی او محدود است و باید اندوخته‌های خود را بیشتر کند، در نتیجه در اولین گام در تصمیم‌گیری او ارزش‌ها را که پس از نیازهای اولیه قرار دارد، کم‌اهمیت تلقی می‌کند.

علاوه بر این نتایج نشان داد اقدام به تصمیم‌گیری چه اخلاقی و چه غیراخلاقی پیامدها و نتیجه خاص خود را دارد. بر اساس فرایند موصوف تصمیم‌های اخلاقی پیامدهای اخلاقی و تصمیمات غیراخلاقی به‌طور متقابل پیامدهای غیراخلاقی را دریافت می‌کنند. این یافته با نتایج تحقیق قنبری و همکاران (۲۰۲۱)، مندعلی‌زاده (۲۰۲۰) و حسین‌زاده و همکاران (۲۰۲۲) مبنی بر اینکه پیامدهایی نزدیک به پیامدهای شناسایی‌شده در این تحقیق را برای تصمیم‌گیری اخلاقی متصور بودند، همخوان است. در مقابل تحقیق ناهمخوانی یافت نشد، اما ماهیت پیامدها هم بنا به تفاوت‌های فرهنگی، حوزه مطالعاتی و واحدهای بررسی شده یکسان نبود. بر اساس یافته‌ها پیامدهای اخلاقی با مصادیقی چون محبوبیت در اجتماع، محبوبیت نزد هواداران، بهبود جایگاه اجتماعی، کسب آرامش، گسترش اخلاق ورزشی، موفقیت در زندگی، سلامتی و پاکی فوتبال، افزایش علاقه مردم به فوتبال و غیره همراه بود. در مقابل پیامدهای غیراخلاقی با طرد از جامعه، ایجاد مشکل در زندگی، افزایش استرس شغلی و اشاعه رفتار ناشایست همراه بود.

سرانجام تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد رابطه بین تصمیم‌گیری و پیامدهای اخلاقی و غیراخلاقی از طریق کاربست راهبردهای مقتضی ممکن است تعدیل شود. این یافته تا حدودی با نتایج تحقیق آرامی و اوینگ‌ژیانگ (۲۰۲۲) همخوان است، چراکه پژوهش مذکور گزارش کرده بود که آموزش اخلاقی رابطه بین قضاوت اخلاقی و قصد اخلاقی را تعدیل می‌کند. به عبارت دیگر افرادی که در زمینه موضوعات اخلاقی آموزش دریافت کنند، در ارتباط با قضاوت اخلاقی توانمندتر می‌شوند و به موازات آن مقاصد رفتاری آنها به سمت اخلاقی سوق پیدا می‌کند.

با اقتباس از آنچه بیان شد می‌توان گفت که اولین جزء اصلی مدل درک اخلاقی است، درک کردن اخلاقی به این موضوع اشاره دارد که بازیکن مفهوم موضوعات اخلاقی را درک کند، زیرا همین موضوع از محرک‌های اصلی در تصمیم‌گیری اخلاقی او به‌شمار می‌رود. وقتی بازیکن موضوعی را درک می‌کند، با قضاوت‌های خود تشخیص می‌دهد که آیا تصمیمی که می‌خواهد بگیرد درست است یا خیر؟

در این مرحله بازیکنان استانداردهایی برای خود دارد. این موضوع سبب می‌شود فرد با توجه به همین استانداردها قضاوت‌هایی را در چارچوب خاصی انجام دهد و با توجه به همین موضوع استدلال‌ها و دلایل خود را گسترش دهد. با این حال ممکن است در این فرایند فرد دچار تضادهای زیادی نیز شود، زیرا گاهی قضاوت‌ها تحت تأثیر عوامل محیطی- فرهنگی، عوامل فردی و شرایط موقعیتی قرار می‌گیرند و همین موضوع سبب به‌وجود آمدن تصمیمات متضادی شود که فرد را دچار سردرگمی شدید می‌کند. در این حالت بازیکنان اقدام به تصمیم اخلاقی می‌گیرد یا غیراخلاقی. در صورتی که تصمیم اخلاقی بگیرد با پیامدهای اخلاقی و زمانی که تصمیم غیراخلاقی بگیرد با پیامدهای غیراخلاقی مواجه می‌شود. با این حال می‌توان با کاربست راهکارها و راهبردهای مقتضی از شدت و حدت پیامدهای تصمیم غیراخلاقی کاست و به موازات آن پیامدهای تصمیم اخلاقی را تقویت کرد. به عبارت دیگر می‌توان از کاربست راهبردها به‌مثابه متغیر تعدیل‌گر که ارتباط بین تصمیم‌گیری اخلاقی و پیامدهای آن را تعدیل می‌کند، استفاده کرد.

بر این اساس به مسئولان و مدیران سازمان لیگ، فدراسیون فوتبال، باشگاه‌های ورزشی و نهادهای فرهنگی مربوطه پیشنهاد می‌شود که هم‌افزایی و شبکه‌سازی آموزش، ترویج اخلاق‌مداری، تنبیه و نهادینه‌سازی را به‌مثابه راهبردهای ارتقای تصمیم‌گیری اخلاقی در دستور کار قرار دهند. شایان ذکر است آموزش اخلاق‌مداری در سطوح پایه، آموزش اخلاق‌مداری در مدرسه، آموزش کنترل خشم و هیجانات، محرومیت مالی، محرومیت از تیم، فسق قرارداد، محرومیت از ورزش، ارائه و اجرای برنامه‌مدون در زمینه اخلاق‌مداری، تبلیغ اخلاق‌مداری، معرفی بازیکنان اخلاق‌مدار، انجام کارهای فرهنگی درون باشگاه و الگوسازی بازیکنان اخلاق‌مدار لازم است به‌عنوان برنامه عملیاتی در راستای تحقق اهداف راهبردی مورد توجه قرار گیرد. علاوه بر این، لازم است به این مهم توجه شود که این تحقیق نیز به مانند سایر تحقیقات با محدودیت‌های همراه بوده است که لازم است در تصمیم‌دهی نتایج به آن توجه شود. محدودیت اول اینکه این تحقیق صرفاً دیدگاه بازیکنان فوتبال را منعکس کرده است و مدل طراحی شده صرفاً مختص بازیکنان فوتبال است و نمی‌توان آن را به تصمیم‌گیری بازیکنان سایر ورزش‌ها تعمیم داد. از طرفی اجزای مدل مبتنی بر نظر بازیکنان که یکی از ذی‌نفعان اصلی فوتبال هستند، شناسایی شده است، از این رو ممکن است بین ماهیت اجزا از طریق مرور نظام‌مند ادبیات تحقیق سازگاری وجود نداشته باشد. بر این اساس به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود که چنین مدلی را در برای بازیکنان سایر ورزش‌ها طراحی کرده و از طریق مطالعه تطبیقی تفاوت‌ها و شباهت‌های آن را با هم مقایسه کنند. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آتی مدل مفهومی تصمیم‌گیری اخلاقی در ورزش را مبتنی بر مرور نظام‌مند با تمرکز بر روش‌های فراترکیب و فراتحلیل طراحی کنند.

تقدیر و تشکر

از تمام افرادی که ما را در راستای انجام این تحقیق یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌شود.

References

- Agarwal, J. & Malloy, D. C. (2000). *The Role of Existentialism in Ethical Business Decision-making. Business Ethics: A European Review*, 9(3) و 143-154.
- Alkhelaifi, M. A., & Martinez, M. A. (2022). *Doping in sports and current regulations. QScience Connect, 2022(Special Issue-Thesis)*.
- Arrami, N., & QingXiang, Y. (2022). *Impact of Ethical Training on Auditors' Ethical Decision Making in Morocco. Studia Universitatis Vasile Goldis Arad, Seria Stiinte Economic*, 32(2), 41-64.
- Bartels, D. M., Bauman, C. W., Cushman, F. A., Pizarro, D. A., & McGraw, A. P. (2015). *Moral judgment and decision making. The Wiley Blackwell handbook of judgment and decision making*, 63, 478-515.
- Eyo, N. A., & Hasan, N. A. M. (2021). *The Influence of Self-Efficacy in Ethical Consideration and Decision-Making Processes. Romanian Journal of Communication and Public Relations*, 23(3), 25-45.

- [Ghanbari, V., Latifi, M., Islambolchi, A., & Asghari Sarem, A. \(2021\). Explaining the native pattern of ethical decision-making in people's organizations. *Ethics in Science and Technology*, 16\(3\), 67-75. \(in Persian\)](#)
- [Good, M. C., & Schwepker Jr, C. H. \(2022\). Stop making excuses: reducing unethical behavior and improving performance and relationship quality. *Journal of Business-to-Business Marketing*, 1-20.](#)
- [Guo, H., Liu, B., & Yang, Z. \(2022\). Machine Learning-Based Emotion Factor Analysis of Sport Fan Community. *Security and Communication Networks*, 14, 13-27.](#)
- [Hossein-zadeh, A., Abdi, R., Pak-Maram, A., & Rezaei, N. \(2022\). Ethical accounting decision making model. *Ethics in Science and Technology*, 17, 152-182. \(in Persian\)](#)
- [Karataş, E. Ö., & Karataş, Ö. \(2022\). Investigation of the Level of Susceptibility to Ethical Values of Sports High School Students. *Pakistan Journal of Medical & Health Sciences*, 16\(02\), 390-390.](#)
- [Kavussanu, M., Yukhymenko-Lescroart, M. A., Elbe, A. M., & Hatzigeorgiadis, A. \(2020\). Integrating moral and achievement variables to predict doping likelihood in football: A cross-cultural investigation. *Psychology of Sport and Exercise*, 1\(47\), 1-23.](#)
- [Leong, L. W., Ho, T. C., Teo, P. C., & Choo, L. S. \(2020, November\). Factors Influencing Ethical Decision Making: A View Through Engineering Consultancy Firm in Malaysia. In *2020 International Conference on Decision Aid Sciences and Application \(DASA\)* \(pp. 893-897\). IEEE.](#)
- [Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. \(1985\). *Naturalistic inquiry*. sage.](#)
- [Mandalizadeh, Z. \(2019\). Designing a model for the institutionalization of ethics in sports. *Ethics in Science and Technology*, 15\(4\), 147-154. \(in Persian\)](#)
- [Nguyen, L. A., Dellaportas, S., Vesty, G. M., Jandug, L., & Tshuridu, E. \(2021\). The influence of organizational culture on corporate accountants' ethical judgment and ethical intention in Vietnam. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 35\(2\); 325-354.](#)
- [Obboh, C. S., & Omolehinwa, E. O. \(2022\). Socio demographic variables and ethical decision-making: a survey of professional accountants in Nigeria. *RAUSP Management Journal*, 57, 131-148.](#)
- [Rainone, N. A., Watts, L. L., Mulhearn, T. J., McIntosh, T. J., & Medeiros, K. E. \(2021\). The impact of happy and sad affective states on biases in ethical decision making. *Ethics & Behavior*, 31\(4\), 284-300.](#)
- [Rengifo, M., & Laham, S. M. \(2022\). Big Five personality predictors of moral disengagement: A comprehensive aspect-level approach. *Personality and Individual Differences*, 184, 111176.](#)
- [Safari Dolo M, F., Devin, H., Peymanizad, H., & Keshtidar, M. \(2021\). Identifying and explaining factors affecting the development of ethics in university sports. *Research in educational sports*, 9\(23\), 209-237. \(in Persian\)](#)
- [Shajie, R., Kozechian, H., Ehsani, M., & Amiri, M. \(2011\). the influence of the ideology of Iranian professional football players on their ethical decision-making. *Sports Psychology Studies*, 2, 27-38 \(in Persian\)](#)
- [Schwepker, C. H., & Good, M. C. \(2021\). Salesperson grit: reducing unethical behavior and job stress. *Journal of Business & Industrial Marketing*. 37\(99\); 1887-1902.](#)
- [Shakina, E., Gasparetto, T., & Barajas, A. \(2020\). Football fans' emotions: Uncertainty against brand perception. *Frontiers in psychology*, 11, 1-9.](#)
- [Ünal, E., & Çeviker, A. \(2022\). The Ethical and Unethical Behaviors That Women Volleyball Players Observed on Their Coaches. *Pakistan Journal of Medical & Health Sciences*, 16\(02\), 653-653.](#)

[Wu, Y., Hu, J., & Li, W. \(2022\). The link between online gaming behaviour and unethical decision-making in emerging adults: the mediating roles of game cheating and moral disengagement. Behaviors & Information Technology, 1-14.](#)